

BOTVIDSBYGDEN

NR 1

APRIL 2007

Valborg

Även om den 1 maj i almanackan bara burit namnet Valborg sedan 1901, omtalas Valborgsmässan redan i de medeltida svenska lagarna. Valborg var en abbedissa av angelsaxisk börd, som på 700-talet levde i klostret Heidenheim i Schwaben. Men det är ändå inte som helgondag Valborgsmässan firats hos oss, utan som sommarhalvårets början.

I nästan hela Sverige, utom i de västligaste delarna, samlas man på Valborgsmässokvällen vid de flammande eldarna för att hälsa våren.

Läs mer om valborgseldarna på sid. 7.

Valborgsmässoeld i övre Sverige.

Botkyrka Hembygdsgilles styrelse 2007. Fr. vänster: Åke Palm, Ingrid Avelin, Märta Eriksson, Birger Sjöberg, Lars Ax och Arne Mattsson. På bilden saknas Conny Sundqvist.

Årsmöte på Trädgårdstorp

MÅNDAGEN DEN 19 FEBRUARI 2007 hade Gillet årsmöte. Det var ca 30 medlemmar som hade hörsammat inbjudan. Till ordförande för mötet valdes Kjell Wahlholm och som sekreterare, den ordinarie, Lars Ax, följt av parentation över avlidna medlemmar under året. Därefter vidtog val av styrelse och övriga funktionärer. Till ny kassör efter Hans Caroll, som avsagt sig valdes Märta Eriksson. Till ny ledamot efter Ann-Britt Palm valdes Conny Sundqvist. Innan årsmötet avslutades avtackades de avgående funktionärerna för det arbete de lagt ner. Årsmötet avrundade med kaffe och prinsessstårter. En förteckning över de valda styrelse- och kommittéfunktionärerna finns som bilaga till Botvidsbygden.

BOTVIDSBYGDEN

TIDSKRIFT FÖR BOTKYRKA HEMBYGDSGILLES MEDLEMMAR

ANSVARIG UTGIVARE: Ingrid Avelin, Tel. 08-771 15 12

REDAKTION: Arne Mattsson, Tel/Fax 08-530 371 16

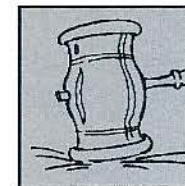
Edi Marhold, Tel. 08-778 29 45

TRYCK: Typografiska Ateljén AB, Tumba

Sista manusdag för bidrag till nr 2 2007 är den 2 maj 2007.

INGRID AVELIN, ordförande

Ur en gammal bok...

"Ordspråk äro oftast framsprungna ur folkens lifserfarenhet...och Gud gifver oss nötter; men han knäpper dem ej..."

Blir det kanske vår igen? Detta trots att det ej har varit solsken sista tiden. Några av oss upplevde dock sol såväl ute som inne en söndag i mars. Ute flödade solstrålarna och smälte bort en del av den snö som fortfarande täckte marken. Inne hade vi samlats för att under Ingegerds kunnighet lotsa oss fram i konsten att nålbinda. Detta är en mycket gammal teknik för att tillverka t.ex. vantar och sockor. Det i Sverige äldsta fyndet av en sådan vante från ca 200 e.Kr. fann man i en mosse i Åsle nära Falköping.

Det är inte en lätt teknik, men med tålamod och många skratt fick vi så småningom litet "hum" om hur man gör. Man använder ren ull, vilket gör att plaggen blir varma och sköna. Vi konstaterade att det behövs en kurs för att återuppta "gammal lärdom".

Teknik ja, gammal teknik är nog bättre i alla fall - och då tänker jag på "digital" - "analog", boxar och antenner - men även denna kunskap blir väl gammal!

Under mitt städande fann jag en gammal bok "Verldsboken" från 1893 och började bläddra. Många av råden håller fortfarande, som t.ex. "Lifvet består av tillfälligheter. Den

minsta handling i lifvet kan vara första länken i en så lång kedja af följder, att intet menskligt förstånd kan förutse dess slut".

"Rörelse i fria luften är framför allt annat att rekommendera för den som vill bevara sin helse".

"Är det orätt att dansa? Vi måste på denna fråga obetingat svara nej. Det är ett *uppsviggande* nöje. Att den dock kan vara skadlig för helsan, der den på hvilans bekostnad öfvas under ett itererat nattvak, vilja vi icke bestrida".

I "Forskning för hälsa nr 1 2007" kan man läsa att vals är lika bra för hjärthälsan som traditionell motion. Dessutom höjer dansen livskvaliteten.

Slutligen ett Tack till alla som jobbar uppe på Högbrink för att vi skall kunna utnyttja det huset litet bättre.

Julgransplundring på Trädgårdstorp

Julgransplundring för vuxna på Trädgårdstorp är numera en tradition som många ser som en trevlig avslutning på julfirandet. Vi fick en mycket fin inramning på kvällen då det snöade och blev vitt på både fur och gran. Årets trivselkommitté hade i vanlig ordning gjort ett bra jobb. Vi blev bjudna på en fantastisk potatisgratäng med kalkon, rostbiff och sallad. Supén avslutades med gammaldags vaniljglass med varma hallon, kaffe och kaka.

Vi var ett 50-tal gäster som dansade ut julen till gamla välkända sånger och lekar under ledning av Sonja. Enar och Arne spelade dragspel och fick det att spritta i gamla dansben.

Ett stort tack till festkommittén Bodil, Willy, Anita, Åke och Elwy som ordnat denna glada fest. □

Siv och Hasse

Vad vore en julgransplundring utan godispåse. På bilderna ser vi "tomten" i full aktion med utdelning av påsar till glada deltagare.

Foto: Arne Mattsson

Några minnesanteckningar från L.M. Ericssons Alby

Källa: Botvidsbygden nr 1/1971

Ien bandupptagning intervjuar Georg Malmkvist, Axel Hellqvist, 82 år boende i Stockholm.

Axel kom till Alby 1900 som 11-åring och berättar med nöje om händelserna vid Alby under L.M. Ericssons tid.

- Vi bodde på Elvesta gård där min far var kördräng. Då det var frågan om att det skulle bli ny ägare sökte min far arbete på Alby som nu ägdes av den välberiktade telefonfabrikören Lars Magnus Ericsson. Min far fick arbete på Alby som ung, samma sysselsättning som på Elvesta med körningar i samband med lantbruket.

Vi flyttade till Alby år 1900. Jag var då blott 11 år, berättar Axel och mina första skolår gick jag i småskolan Lottalund och senare i Kyrkskolan.

Hemma på Alby blev jag mycket god vän med fabrikörens yngste son Lars Magnus, han hade samma namn som sin far. Vi var ungefär lika gamla och lekte mycket tillsammans, bl.a var Kägelspelet mycket populärt, fotbollen hade ännu ej gjort sitt intåg i Sverige.

Axel berättar att L.M. Ericsson var en mycket snäll och godhjärtad person. Det blev stora förändringar på Alby. Det första han gjorde var att se till att gårdens folk fick bättre bostäder, samtidigt lät han restaurera huvudbyggnaden både ut- och invändigt samt försåg byggnaden med ett klocktorn.

Många av de gamla torpstugorna revs t.ex Glömsta Ång på andra sidan Alby-sjön, Stökhagen som låg på norra sidan

Alby kvarn drevs från början med vindhjul, senare med elkraft. Bilden från 1924 visar en för den tiden imponerande kvarnbyggnad.

av Albyberget med utsikt åt Fittja värds-hus. Den gamla statarlängan strax väster om manbyggnaden också kallad Långaraden. Axel poängterade särskilt att den ville L.M.E ha bort då han ansåg att en sådan trångboddhet skulle förorsaka split och skvaller mellan de hemmavarande fruarna. Den gamla väderkvarnen, revs och en ny uppfördes av en sakkunnig byggnadssnickare från Öland.

Angående nöjen berättar Axel, förekom aldrig i några större sammanhang utan endast för gårdens folk.

- L.M. Ericsson hade ofta främmande. En god vän till L.M.E var uppfinnaren till Agafyren, Nils Gustaf Dalén var ofta gäst på Alby. Vid ett besök 1912 hände en olycka under pågående experiment, Dalén blev mycket svårt skadad och blev sedan dess helt blind. Det var den mest tråkiga händelsen på Alby under min tid, berättar Axel. □

Katten - djävulens redskap, sa kyrkan

Mars brukar ju gälla som katternas månad framför andra. Då söker hanarna upp honorna för att para sig. Frieriet sker gärna på natten, eftersom katten helst är igång då. För den ser bra i mörker och har utmärkt känsel, särskilt i morrhåren på nosen. Därför jagar den också bäst nattetid. Också vår snälla huskatt var för länge sen ett ganska farligt vilddjur. För att överleva måste den varje dag ta råttor, fåglar och andra smådjur. Men så en dag för så där fyra-

tusen år sedan upptäckte den att det var bekvämare att bo hos människan.

Den äldsta bilden av en katt har man funnit i en grav i Egypten, där katten snabbt blev mycket populär. Egypterna ansåg att katten var ett gudomligt väsen och därför inte fick dödas. På 900-talet nådde huskatten våra trakter. De hedniska nordborna ansåg att katten var ett slags mystiskt andeväsen med trollkraft. Det skulle stå katten dyrt.

På 1500-talet hade kristendomen ett fast grepp om människorna. Att betrakta katter som gudomliga varelser var att häda Gud, tyckte prästerna.

På 1600-talet tog häxprocesserna fart. Oskuldiga kvinnor brändes på bål. De var i förbund med djävulen, sa kyrkan och ett djävulens redskap var katten! Därför inleddes klappjakt på katter. De man fick tag i brändes på bål.

Men detta brott skulle straffa sig omgående. Europa översvämmades av råttor som spred pest och andra svåra sjukdomar. Det fanns ju inte längre tillräckligt många katter för att hålla råttorna i schack.

Då först upphörde kyrkan jakten på vår vän katten.

Hjärtligt tack till Gillet och dess medlemmar för bidrag till Hjärt och Lungfonden till Harrys minne.

Inga Olausson

Ingen katt har två svansar;
en katt har en svans mera än ingen
katt; alltså en katt har tre svansar.

Alla katter är grå i mörkret.

Katten kommer alltid ner på fötterna.

Valborgseldarna...forts. från sid 1

Ofta arrangeras valborgsmässofirandet av någon förening med körsång och vartal. Mösspåtagning (ursprungligen utbyte av den mörka vintermössan emot den vita sommarmössan) hör till studenternas valborgsmässoseder och är ett sätt att hälsa våren. Numera är det nästan endast på valborgsmässoaftonen och första maj som studentmössan brukas.

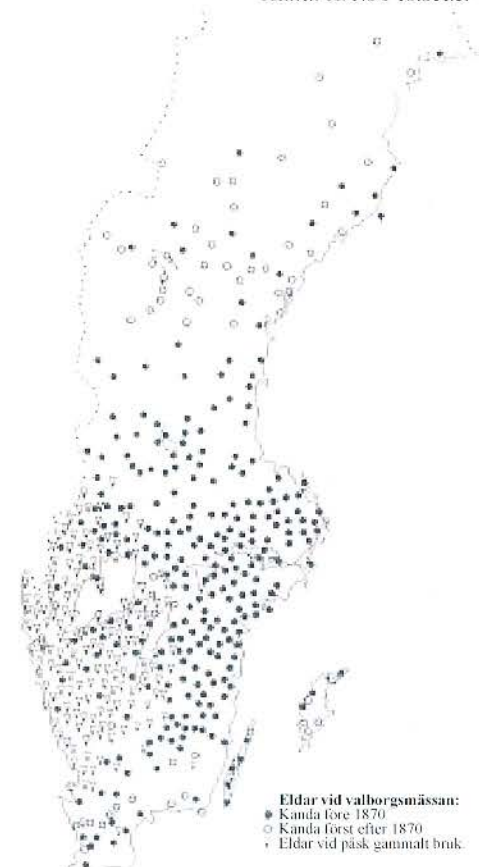
När Linné den sista april 1749 passerade gränsen mellan Uppland och Västmanland, noterade han: "Eldar sågos på många ställen lysande långt ifrån vägen; ty lantmännen har för sed allt ifrån hedenhös, att natten före Valborgsmässoaftonen upptända eldar på marken, att däromkring dansa och fägna sig åt den tillkommande sommaren, vilket alltså är relikvier av de gamlas Florialia, som endast äro kvarhållna i Uppland och de nästgränsande socknar, men näppeligen i andra svenska provinser". Linnés uppgift om eldarnas dåtida begränsning stöds av ett flertal uppgifter från 1700-talet och förra delen av 1800-talet. Spridningen till övriga delar av landet är alltså relativt sen och har i stort sett skett under 1900-talet. Att valborgsmässoeldarna under 1700-talet var begränsade till Uppland hindrar dock inte att de där hade ett mycket ålderdomligt ursprung, vilket också Linné antyder.

Jonas Moman, som själv var upplänning, omtalar 1750 i sin avhandling om samtidens vidskepelser, att aftonen före 1 maj "samlas ris i högar, som den lantliga ungdomen under lekar och åtskilliga upptåg tända eld på. Man tror, att deras boskap skall frias från angrepp av vilddjur inom de gränser, som eldens lågor kan iaktas".

Valborgsmässoaftonen är numera den sista dagen på året som man utan tillstånd får elda ut-

omhus. Detta torde ha bidragit till att valborgsmässoeldarna ofta tänds också i villaträdgårdar utan andra ceremonier än att man samlas vid elden och grillar korv på glöden. Medan vintern inte överallt i vårt land har rasat ut den sista april, brukar man då kunna bryta de första gröna kvistarna i sydligaste Sverige. Även om våren inte heller här följer almanackan, har festsederna ett behov av att fixeras vid bestämda kalenderdagar. □

Källa: Årets Festseder

HÅGELBY GÅRD - 147 43 TUMBA

Lunch
Söndagar
Festvåning
Catering

Tel: 08-530 378 87 alt
08-530 624 03

E-post: info@hagelbyhus.se
Hemsida: www.hagelbyhus.se

VÄLKOMNA!

Bert Ek - Thomas Bjurholm

AWE Sport AB

Erik Vehmas

Botkyrka Hantverksby
Sadelmakarvägen 11A
Tel: 778 53 21

GYNNA VÅRA ANNONSÖRER

Behöver du hantverkstjänster?

Jag fixar det mesta till humana priser.

Birger Sjöbergs Byggservice

073-650 75 76 • 08-778 86 42

OASEN i TULLINGE AB

Friskvård-Sjukgymnastik-Skönhetsvård

Det finns en egen oas för dig i Tullinge, där du finner harmoni & välbefinnande för din kropp & själ!

Aqua Bike & vattengymnastik för alla!
Hudvårdsbehandlingar-Pedikyr, Öronhåltagning m.m. Klassisk massage-Energi-Kinesisk massage. Färgterapi & Zonterapi behandlingar. Otosanbehandling-Öronljus. Stavgång & Solarium.

Pool uthyrning för avkoppling eller fest.

Sunnanvägen 25, 146 40 Tullinge

5 min. gångavstånd från pendeltåg

Tel: 08-778 26 72

För mer info: www.tullingeoasen.se